

voor wie JA zegt tegen
actief en inspirerend onderwijs

* Spellingonderwijs klaar voor de toekomst?

Dolf Janson

www.janson.academy

Ga eens na wat de **kenmerken** zijn van het spellingonderwijs zoals je dat nu op scholen tegenkomt en/of zoals leerlingen dat beleven. Denk bv. aan

- de inhoud en doelen
- de rol/vorm van instructie
- de vormen van oefenen
- de vorm van evaluatie
- ....

Vergelijk jouw beeld met dat van collega's.

* Wat is nu 'gewoon'?

* Weergeven van **gesproken of gedachte** taal in (letter)tekens / symbolen.

* Correcte spelling betekent in Nederland: weergave volgens de geldende spellingafspraken van de Taalunie (Groene Boekje of woordenlijst.org).

* Spelling is...

Je denkt (of hoort) een woord.

Je weet nog niet (zeker) hoe je die klanken moet vertalen in letters ('verletteren').

* De kern van **leren spellen**

- * Standaarduitspraak**
- * Gelijkvormigheid**
- * Woordgeschiedenis**

* Basis van spellingafspraken

- * Letterset past niet**
- * Spellingafspraken compromis**
- * Veel leen- en bastaardwoorden**

* Wat maakt onze spelling zo moeilijk?

1. Horen/nazeggen
2. Onderscheiden
3. Herkennen
4. Schrijven
5. Controleren
6. Toepassen in teksten

*Proces van leren spellen

*Leercyclus

Fase	Waar gaat het om?	Waarop moet ik letten?	Extra
1	Horen (denken) en nazeggen	Goed uitspreken; wat zijn (voor mij) moeilijke klanken?	woordenschat
2	Onderscheiden (auditief)	Herken ik alle klankdelen (niet teveel en niet te weinig)? Hoor en onthoud ik ze in de goede volgorde? Hoor ik waar de klemtoon is?	
3	Herkennen / identificeren (auditief)	Herken ik de categorie die hierbij hoort? Moet ik hier een regel toepassen? Hooft hier een verhaal bij? Herken ik waar ik keuzes moet maken? Weet ik wat ik moet kiezen (en waardoor)? Waarover twijfel ik nog? Enzovoort	
4	Opschrijven	Zie ik het voor me? Opletten dat ik alle struikelpunten goed doe. (tijdens schrijven:) zijn de letters duidelijk te onderscheiden?	
5	Controleren	Heb ik nu aan alles gedacht? Klopt wat er nu staat? Kan ik berekenen waarom ik het woord zo heb geschreven?	
6	Toepassen in eigen teksten	Herken ik als ik schrijf de categorieën die ik al heb geleerd? Herken ik in de woorden die ik wil schrijven klanken waarbij ik moet kiezen welke letters daarbij passen? Weet ik hoe ik dat te weten kan komen?	

- * **klankzuiver**: elke klank een vaste letter
"Je schrijft het woord, zoals je het hoort."
- * **klankonzuiver**: de uitspraak is spelbreker
uitspraakverschillen, streektaal, nt2
- * **niet-klankzuiver**: als er uit meer letters
gekozen kan worden

*Een basis met uitzonderingen

- *Categorie i.p.v. woordpakket
- *Fasen 1,2,3 en 5: mondeling
- *In tweetallen (en dubbelduo's)
- *Bewust van eigen leerproces
- *Ingebouwde differentiatie

*anders oefenen

- *Noodzakelijk vanwege verklanken
- *Stimulerend
- *Afwisselend
- *Actief
- *Effectief door verwoorden
- *Minder nadruk op goed/fout (bij oefenen)
- *Meer aandacht voor argumenten

*samenwerken

- * Niet voortdurend 'toetsen'
- * Sfeer van 'samen leren' creëren
- * Gericht oefenen
- * Toepassing verwachten (spellinggeweten)
- * In het lokaal woorden, zinnen en plaatjes
- * Leerlingen bedenken dictees

*aandachtspunten

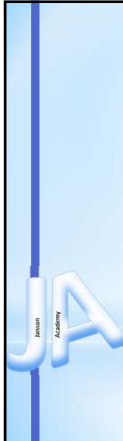
- * Naar type doel / fase
- * Naar moeilijkheidsgraad
- * Naar frequentie
- * Naar hoeveelheid
- * Naar behoefte aan instructie
- * Naar rol t.o.v. anderen

*verschil maken

- * Begrijp ik wat er te leren is?
- * Herken ik wat ik hieraan nog lastig vind?
- * Wat heb ik nodig om het beter te gaan doen?
- * Wie kan me daarbij helpen?
- * Welke oefeningen passen daarbij?
- * Zijn er momenten te vinden om het extra te doen?
- * Heb ik nog meer uitleg nodig?

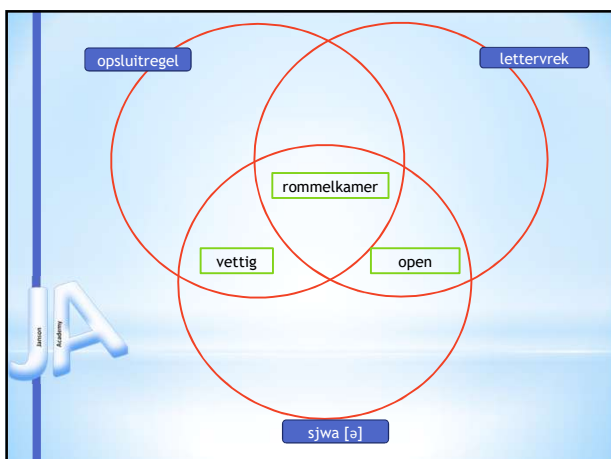
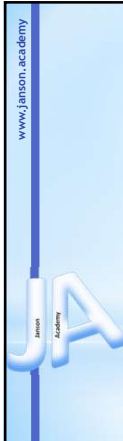
*Oefenen

- * klanken met klanknaam
[a] [aa]
- * letters met alfabetnaam
"A" of "de letter A"

*klanken en letters

- * rol informele spelling groter
- * officiële spelling blijft als etiquette van belang
- * vorm van oefenen moet recht doen aan de aard van het leerproces
- * oefenen moet efficiënt en effectief zijn
- * niet instampen, maar begrijpen
- * niet alleen, maar samen
- * spreektaal en uitspraak blijven basis en vertrekpunt
- * rol ict groter mits passend bij het leerproces

*spelling in de 21^e eeuw